ÎNCĂLCAREA DREPTULUI DE AUTOR ŞI A DREPTURILOR CONEXE

Victoria COCIERU

CZU: 343.349 cocieruvictoria444@gmail.com

In the context of the development of society and the emergence of new communication and content distribution technologies, the protection of copyright and related rights has become a particularly important and complex issue. This historical evolution has brought certain significant benefits, represented by the fact that currently, works and creations can be accessed and spread throughout the world in a very short time, thus contributing to the promotion of culture.

Proprietatea intlectuală este protejată în primul rând prin prevederile art.33 din Constituţia Republicii Moldova, care stipulează: „*Libertatea creaţiei artistice şi ştiinţifice este garantată. Creaţia nu este supusă cenzurii. Dreptul cetăţenilor la proprietatea intelectuală, interesele lor materiale şi morale ce apar în legătură cu diverse genuri de creaţie intelectuală sunt apărate de lege*" [1].

Dreptul de autor, deşi este o instituţie juridică relativ tânără pentru Republica Moldova, totuşi are una dintre cele mai spectaculoase evoluţii în ultimele două secole. Există un şir întreg de convenţii internaţionale care demonstrează importanţa ce se acordă dreptului proprietăţii intelectuale, deoarece acesta protejează dreptul omului la produsul creaţiei sale intelectuale.

Precum demonstrează practica, persoanele care folosesc ilegal proprietatea intelectuală nu doar prejudiciază interesele titularilor, obţinând profituri, dar încalcă şi drepturile şi interesele legitime ale cetăţenilor, atentează la principiile fundamentale ale economiei, precum ar fi independenţa şi libertatea subiecţilor activităţii economice sau concurenţa loială.

Refacerea drepturilor încălcate, recuperarea prejudiciului nu sunt mereu posibile prin intermediul normelor civile sau contravenţionale, necesitând o aplicare şi cercetare mai aprofundată prin intermediul mijloacelor juridico-penale de luptă împotriva atentatelor la obiectele dreptului de proprietate intelectuală. Astfel, în Codul penal al Republicii Moldova [2], protecţia juridico-penală a drepturilor proprietăţii intelectuale şi industriale este reglementată în articolele 185^1, 185^2 şi 185^3. Cadrul incriminator al infracţiunii de *încălcare a dreptului de autor şi al drepturilor conexe* (art.185^1 CP RM) este amplasat în Capitolul V din Partea specială a Codului penal denumit *Infracţiuni contra drepturilor politice, de muncă şi altor drepturi constituţionale ale cetăţenilor*.

De fapt, obiectul juridic generic al acestor infracţiuni exprimă relaţiile sociale privind realizarea drepturilor constituţionale ale cetăţenilor şi ale persoanelor străine.

Desigur, utilizarea de către legiuitor a expresiei „drepturi constituţionale” este mai curând una convenţională, presupunând că majoritatea faptelor prevăzute în Capitolul V atentează la dispoziţiile constituţionale. Dar în aceeaşi măsură constituie un drept constituţional şi dreptul persoanei la proprietate sau la integritate proprie şi liberă circulaţie, dar fiecare dintre acestea sunt prevăzute de diferite capitole, cum ar fi *Infracţiuni contra patrimoniului* sau *Infracţiuni contra libertăţii, cinstei şi demnităţii persoanei*. Mai curând, amplasarea faptei incriminate în art.185[1] CP RM s-a făcut din considerentul că ar fi cea mai apropiată de titulatura capitolului specificat *supra* şi pentru că sfera de incriminare era prea restrânsă pentru a crea un nou capitol în legea penală.

Astfel, încadrarea infracțiunilor contra proprietății intelectuale şi industriale în Capitolul V din Codului penal apare mai mult ca o soluţie temporară, deoarece atentarea la aceste obiecte reprezintă un areal mai vast decât drepturile constituţionale, de muncă sau politice, fiind însă tangenţiale acestora. Spre deosebire de legislațiile altor state, legiuitorul moldav încă nu a prevăzut un capitol separat pentru faptele de încălcare a proprietății intelectuale. În acest context, optăm pentru crearea unui nou capitol distinct în legea penală a Republicii Moldova, care ar incrimina doar faptele ce atentează la proprietatea intelectuală și cea industrială, intitulat ***Infracțiuni contra proprietății intelectuale și industriale***.

În alt context, vom face referire la noțiunea de „*reproducere*” (modalitate faptică prevăzută la lit.a) alin.(1) art.185[1] CP RM) definită la art.2 al Legii nr.230/2022 privind dreptul de autor și drepturile conexe [3], întru pătrunderea în esența corectă a acesteia și conturarea limitelor de aplicare. Deși noțiunea descrisă în Legea nr.230/2022 poartă un caracter general, aceasta totuși nu poate fi aplicată tuturor operelor: spre exemplu, o sculptură sau o pictură nu ar putea fi reprodusă în scopul imprimării audio. Pentru a evita confuzia în cauză, este important să precizăm că reproducerea diferitelor obiecte de drept de autor necesită o abordare distinctă și individuală. Reproducerea se referă în principal la preluarea integrală a unei opere, iar utilizarea termenului ar trebui să se limiteze la forma sau conținutul în care opera a fost materializată. În acest caz, pentru operele literare nu va conta suportul în care se regăsește acest conținut, fapt ce nu este caracteristic pentru operele materializate ca formă specifică, cum ar fi aspectul exterior sau nuanțele de culori. Astfel, propunem modificarea art.2 al Legii nr.230/2022 [3] după cum urmeaază: *Reproducerea reprezintă realizarea unuia ori a mai multor exemplare ale unei opere sau ale unui obiect al drepturilor conexe, fie directă sau indirectă, temporară sau permanentă, ce se limitează la forma și conținutul în care a fost materializată, inclusiv în scopul de imprimare audio, video, stocării unei opere pe suporturi materiale sau electronice, precum și prin alte metode și suporturi*.

În altă ordine de idei, menționăm că evoluția tehnologică contemporană permite titularilor de drepturi să utilizeze măsuri tehnologice pentru a preveni sau restricționa actele neautorizate ale celor care nu dețin drepturi de autor și drepturi conexe asupra bazelor de date. Cu toate acestea, există totuși un pericol de desfășurare a activităților ilegale care vizează eliminarea sau modificarea informațiilor electronice privind administrarea drepturilor de autor, precum și importul în scopul distribuției, difuzarea,

comunicarea publică sau punerea la dispoziția publicului a operelor protejate din care aceste informații au fost înlăturate neautorizat. Tocmai din aceste considerente venim cu o propunere *de lege ferenda* de completare a Codului penal al R.Moldova cu un nou articol 185[4], care ar incrimina infracțiunea de „*Încălcare a măsurilor tehnice și informațiilor privind administrarea dreptului de autor și a drepturilor conexe*” și care ar avea următorul conținut:

„*(1) Modificarea ilegală de pe exemplarele de opere sau de fonograme a simbolurilor, semnelor sau mijloacelor tehnice de protecţie a dreptului de autor şi a drepturilor conexe, indicate de titularul drepturilor respective; a informaţiilor privind administrarea drepturilor, inclusiv în format electronic, în scopul punerii în circulaţie a acestora, care a cauzat daune în proporţii mari, se pedepseşte cu amendă în mărime de la 1250 la 1450 de unităţi convenţionale sau cu muncă neremunerată în folosul comunităţii de la 180 la 240 de ore, iar persoana juridică se pedepseşte cu amendă în mărime de la 3100 la 4100 de unităţi convenţionale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 5 ani.*

(2) Producerea, comercializarea, distrugerea sau falsificarea ilegală a marcajelor de control, care au cauzat daune în proporţii mari, se pedepsesc cu amendă în mărime de la 3000 la 5000 de unităţi convenţionale sau cu muncă neremunerată în folosul comunităţii de la 180 la 240 de ore, iar persoana juridică se pedepseşte cu amendă în mărime de la 3000 la 7000 de unităţi convenţionale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 5 ani”.

Concluzionând, ajungem la ideea că protecția penală a dreptului de autor este considerată indispensabilă în societatea modernă, avându-se în vedere că pedeapsa penală poate descuraja activitățile ilegale și poate servi drept mijloc de *disuasiune,* astfel fiind un instrument eficient în combaterea modalităților grave ale acestei infracțiuni, cum ar fi, spre exemplu, contrafacerea sau pirateria.

Referințe:

1. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 1994, nr.1.
2. Codul penal al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr.985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr.72-74.
3. Legea Republicii Moldova privind dreptul de autor și drepturile conexe, nr.230 din 28.07.2022. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2022, nr.278-282, art.578.

Recomandat
***Stanislav COPETCHI**, dr., conf. univ.*